

REZOLUȚIE

A mesei rotunde a grupului de lucru „Femei din categoriile vulnerabile: femeile cu dizabilități” reunit pentru identificarea problemelor majore din domeniul dizabilității cu care se confruntă femeile, acțiune organizată în cadrul evenimentelor organizate cu prilejul datei de 8 Martie pentru a ajuta femeile de a-și exprima și vocifera necesitățile și prioritățile și de a avea un dialog direct și deschis în această privință cu liderii din Guvern, partidele politice și parlamentarii

*organizat de Asociația „MOTIVAȚIE” din Moldova cu suportul financiar
United Nations Development Fund for Women- UNIFEM*

13 februarie 2014

Chișinău

Participantele la masa rotundă sunt reprezentante atât a organizațiilor neguvernamentale pentru persoanele cu dizabilități (Asociația Invalizilor din Moldova, Asociația Surzilor, Asociația „MOTIVAȚIE” din Moldova), cât și femei cu diverse tipuri de dizabilități, care nu fac parte din rândurile societății civile. Evenimentul a adunat femei cu diferite tipuri de dizabilități. În total au fost 14 participante la masa rotundă. În discuție au fost abordate mai multe subiecte, cum ar fi asistența medicală pentru femeile cu dizabilități, accesibilitatea pentru femeile cu dizabilități, angajarea în câmpul muncii și admiterea la studii pentru femeile cu dizabilități, problemele cu care se întâlnesc femeile-mame cu dizabilități. În urma discuțiilor a mai fost stabilit un caz de discriminare în acest caz: discriminarea femeilor-mame care educă copii cu dizabilități.

În urma discuției, au fost identificate trei probleme majore care constituie sursa de bază ale diverselor cazuri de discriminare și înlăturarea femeilor cu dizabilități din activitățile sociale, și anume lipsa informației pentru femeile cu dizabilități și pentru restul membrilor societății cu privire la dizabilitate, necesitatea de conștientizare și sensibilizare a opiniei publice și accesibilitatea.

Discuția s-a axat în jurul ideii că o femeie cu dizabilități este dublu discriminată de către societate: atât pe criteriul de gen, cât și pe criteriul dizabilității.

Discriminarea mamelor care au în îngrijire un copil cu dizabilități

În societate este format stereotipul că mamele trebuie să îngrijească de copii, în timp ce tații muncesc și întrețin familia. Un copil cu dizabilități are nevoie de îngrijire permanentă, din acest motiv, anume mamele sunt cele care renunță la carieră și se dedică în totalitate creșterii copilului. De obicei, această sarcină nu durează trei ani, cum se prevede în legislația muncii, dar pe parcursul întregii vieți a mamei sau a copilului. Tatăl este cel pe umerii căruia cade sarcina întreținerii familiei, însă în multe cazuri acesta părăsește o familie care educă un copil cu dizabilități. În republică există centre de zi pentru copiii cu dizabilități care au vârsta până la 30 de ani. Însă părinții sunt puși în situația să nu știe ce să facă atunci când copilul trece de această vârstă.

De asemenea, chiar și în situația în care mamele care educă copii cu dizabilități reușesc să se angajeze, ele cad primele sub riscul de a fi concediate, deoarece sunt solicitate foarte mult de către copiii săi și din acest motiv își părăsesc mai des locul de muncă decât ceilalți angajați, în scopul acordării copilului îngrijirea necesară.

Drept urmare, ajungând la vârsta de pensionare, mamele care educă copii cu dizabilități nu beneficiază de o pensie pentru limită de vârstă care să le acopere necesitățile, deoarece nu au un stagiul de muncă ce le-ar permite să primească o sumă de bani mai mare.

Propunere:

- 1. să fie creat un centru de zi pentru copiii cu dizabilități care au vârsta după 30 de ani, unde aceștia ar putea fi lăsați în îngrijire întreaga zi, atât timp cât mamele sunt la serviciu.*
- 2. să fie acordate anumite indemnizații pentru mamele care se ocupă de îngrijirea copiilor cu dizabilități.*

Femeile cu dizabilități sunt discriminate atunci când doresc să întemeieze o familie sau să aducă pe lume un copil

Femeile cu dizabilități care au reușit să-și întemeieze o familie și care au copii relatează cazuri de comportament brutal din partea angajaților din instituțiile medicale, care le condamnă pentru faptul că vor să aducă pe lume copii. Deseori li se spune că își doresc copii doar „pentru a le fi slugi”. Li se recomandă să avorteze, chiar dacă starea sănătății le permite să ducă sarcina. Doctorii nu au o atitudine respectuoasă față de pacientele cu dizabilități.

Din cauza dizabilității, femeile nu sunt acceptate de multe ori de către persoanele de gen opus în calitate de viitoare soții. De asemenea, există și teama la femeile cu dizabilități să nu fie înțelese greșit atunci când își manifestă dorința de a forma o familie. Ele se simt inferioare altor femei din punct de vedere al rolului său de femei, mamă. De exemplu, persoanele cu dizabilități de vedere sau dizabilități de auz se căsătoresc între ei, de asemenea există cazuri de căsătorie între persoane cu diverse tipuri de dizabilități. Femeile sunt atenționate atunci când doresc să se căsătorească cu o persoană cu dizabilități că problemele de sănătate ar putea fi moștenite de către copii.

Propunere:

- 1. sensibilizarea opiniei angajaților în instituțiile medicale și a medicilor în special față de domeniul dizabilității. Aplicarea pedepsei față de medicii care manifestă un comportament nerespectuos și neprofesionist față de femeile cu dizabilități.*
- 2. promovarea imaginii femeii cu dizabilități în societate. Organizarea concursurilor de frumusețe pentru femeile cu dizabilități.*
- 3. În școli să fie predate subiecte despre întemeierea unei familii sau să existe suport psihologic pentru educarea familiilor tinere.*

Femeile cu dizabilități întâmpină bariere arhitecturale când merg la consultații medicale¹

Toate femeile cu dizabilități care s-au confruntat cu problema în cauză se plîng pe lipsa de acces în instituțiile medicale. Această problemă se datorează în mare parte și faptului că nu există cabinete ginecologice adaptate pentru necesitățile femeilor cu dizabilități. Din acest motiv, pacientele nu se pot bucura de o consultație satisfăcătoare. Această problemă este în special întâlnită de persoanele cu dizabilități locomotorii. Acestea nu pot trece examenul medical fără să fie însoțite de cineva, iar acest lucru duce la defăimarea onoarei și demnității personale.

O altă problemă este cea a simțului inferiorității: doctorii rămîn mirați atunci când o femeie cu dizabilități vine la o consultație la ginecolog sau obstetrician. Ei le spun pacientelor că au greșit cabinetul.

¹ <http://pentrueta.md/article/alarman-femeile-cu-dizabilitati-din-moldova-scot-la-iveala-probleme-dureroase-ale-societatii-4140.html>

Pentru a da naștere unui copil, femeia cu dizabilități se confruntă cu probleme majore: lipsa de acces. Aceasta nu poate sta într-un salon obișnuit, deoarece nu poate intra în el, nu se poate folosi de blocul sanitar, nu poate urca pe targă etc. Maternitățile nu sunt adaptate din punct de vedere arhitectural pentru a permite unei femei cu dizabilități să dea naștere unui copil.

Propunere:

- 1. să fie adaptat cel puțin un cabinet medical ginecologic în fiecare instituție medicală pentru a putea fi folosit de către femeile cu dizabilități.*
- 2. să fie sensibilizată opinia publică cu privire la dreptul femeilor cu dizabilități de a-și crea o familie.*
- 3. să fie adaptat conform standardelor cel puțin un salon din fiecare necesitate pentru a putea fi utilizat de femeile cu dizabilități.*
- 4. Să fie adaptat conform standardelor cel puțin un salon în cadrul Centrului Mamei și al Copilului destinat femeilor cu dizabilități care vor să aducă pe lume un copil.*

Femeile cu dizabilități se confruntă cu lipsă de accesibilitate

Infrastructura din Republica Moldova nu este accesibilă pentru persoanele cu dizabilități. Pentru femeile cu dizabilități această problemă e și mai gravă: din cauza condițiilor fizice și fiziologice, femeile în general au o forță musculară mai scăzută decât cea a bărbaților, din acest motiv ele sunt mai puțin rezistente solicitărilor fizice. Faptul că infrastructura nu este accesibilă înseamnă că a depăși o barieră arhitecturală sau alta presupune o forță fizică mai sporită. Din acest motiv, femeilor cu dizabilități le este mai greu să se deplaseze prin locurile neaccesibile sau puțin accesibile.

O altă remarcă la acest subiect este și lipsa de acces în instituțiile medicale. În calitate de mame sau viitoare mame, femeile cu dizabilități trebuie să țină sub control problemele de sănătate. Acest lucru devine imposibil atunci când femeia cu dizabilități încearcă să meargă la medic și nu poate să beneficieze de serviciile acestuia. Cazurile au loc din motiv că instituțiile medicale sunt nu arhitectural adaptate, instituțiile medicale nu au angajați interpreți pentru persoane cu dizabilități de auz sau nu oferă condiții pentru persoanele cu dizabilități de vedere.

Asemenea problemă o întâlnesc femeile cu dizabilități și atunci când vor să meargă la saloanele de frumusețe sau la frezerii. În pofida dizabilității, ele rămân oricum femei și vor să arate bine în orice situație. Deseori ele aud fraze de genul „La ce bun îți trebuie să mergi la coafor sau la salonul de frumusețe? Ce o să schimbi prin asta?”. Acest lucru se întâmplă pentru că societatea nu este obișnuită cu imaginea femeii cu dizabilități.

Propunere:

- 1. asigurarea accesibilității infrastructurii prin respectarea normativelor în construcții.*
- 2. adaptarea instituțiilor medicale.*

Admiterea la studii și încadrarea în câmpul muncii a fetelor și femeilor cu dizabilități

Un rol deosebit în acest context îl joacă aspectul fizic al fetelor și femeilor cu dizabilități: în primul rând există o reticență din partea colegilor de a le primi în rândurile lor, pe de altă parte există o barieră psihologică din partea fetelor cu dizabilități cu privire la aspectul lor fizic și cum acesta va influența acceptarea de către colectiv. O problemă majoră în timpul studiilor o întâmpină fetele cu dizabilități de auz: în școli nu există profesori care ar poseda limbajul semnelor pentru a le putea explica materialul. De asemenea, chiar dacă

elevele reușesc să învețe a citi, ele nu pot desluși semnificația cuvintelor. Din acest motiv este destul de greu pentru fetele cu dizabilități de auz să studieze în școlile de masă.

Și la angajare femeile cu dizabilități sunt dublu discriminate: pe criteriul genului și pe cel al dizabilității. De cele mai dese ori, un angajator nu dorește să ia la serviciu o tânără cu dizabilități, iar motivele adevărate sunt dintre cele mai diverse: se teme de impuneri fiscale și legale, tînăra ar putea suspenda activitatea profesională pentru întemeierea unei familii, din cauza aspectului fizic al tinerei.

Propunere:

- 1. sensibilizarea angajatorilor și a profesorilor.*
- 2. să fie instituit un organ de control pentru verificarea aplicării prevederilor legale cu privire la angajarea în muncă a persoanelor cu dizabilități.*
- 3. angajarea în structurile de stat cu putere de decizie cîte o persoană cu dizabilități în calitate de expert.*

Probleme întâlnite de către femeile-mame cu dizabilități

Femeile care au reușit să aducă pe lume un copil întâlnesc diverse probleme în realizarea sarcinilor sale maternelor. În primul rînd, ele suferă psihologic din motiv că nu pot să acorde copiilor săi toate lucrurile de care dispun ceilalți copii: le este dificil să meargă cu copilul la medic, la grădiniță, la școală, la cercuri pentru a-l asista, deoarece aceste instituții nu sunt adaptate și mama nu are acces.

Femeile cu dizabilități de auz care au un copil ce are abilități depline nu reușește să învețe copilul să vorbească, respectiv acesta nu poate comunica cu semenii. În acest scop, mama trebuie să apeleze la serviciile unui logoped, care costă prea scump pentru a-și putea permite să acopere cheltuielile din pensie și alocații sociale.

De asemenea, există atitudinea ostilă a societății față de mamele cu dizabilități. Acestea sunt condamnate de către societate pentru faptul că au născut.

Propuneri:

- 1. Să fie acordat de către stat un asistent care ar acorda mamei un ajutor fizic (să o ajute la deplasare, să ducă copilul la școală, grădiniță, etc.).*
- 2. Sensibilizarea opiniei publice cu privire la drepturile mamelor cu dizabilități.*

Lipsa de informare

Femeile cu dizabilități se confruntă cu o lipsă de informare în mai multe sfere ale vieții sociale. În primul rînd, ele nu își cunosc drepturile pe care le au. Acest lucru este unul extrem de important, mai ales atunci cînd ele își doresc să întemeieze o familie și să dea naștere unui copil. Ele nu au acces la informații de ordin juridic.

Pe de altă parte, în urma tuturor problemelor și limitărilor enumerate mai sus, femeile cu dizabilități duc o luptă internă psihologică foarte acută. Ele suferă dublu: din cauza aspectului fizic, pentru că nu-și pot exercita rolul de mamă, pentru că nu sunt înțelese cînd vor să formeze o familie sau să aibă un copil, pentru că sunt judecate pentru că au adus un copil pe lume.

Propuneri:

- 1. Să fie creat un centru de informare pentru femei, în cadrul căruia să fie oferite diverse servicii sociale: juridice, psihologice, de reabilitare, de informare.*

2. *Să fie create grupuri ale femeilor cu dizabilități care ar putea să se întâlnească periodic și să discute pe diverse subiecte ce le afectează.*
3. *Să existe și o informare a populației cu privire la drepturile și necesitățile femeilor cu dizabilități.*
4. *Să fie creat un centru de reabilitare pentru femei accesibil.*

Femeile cu dizabilități de intelect din instituțiile psihiatrice

Cele mai mari încălcări ale drepturilor le resimt femeile cu dizabilități intelectuale care sunt ținute în instituțiile psihiatrice. Acestea sunt supuse relexor tratamentelor de către angajații instituțiilor medicale și de către alți pacienți. Ele se confruntă cu violențe sexuale, cazuri de viol sunt o frecvență înaltă în aceste instituții.² Cazurile de viol sunt comise atât de către lucrătorii medicali, cât și de către alți pacienți. Deocamdată, pentru acest caz a fost condamnat doar un medic angajat în cadrul unei instituții psihiatrice din Bălți³.

Propuneri:

1. *să fie adoptat un plan de acțiune prin care să asigure un progres rapid în închiderea instituțiilor și în acordarea de suport persoanelor cu dizabilități care locuiesc în comunitate.*
2. *să fie efectuată o reformă a Codului Civil pentru abolirea tutelei și furnizarea unui cadru legal pentru suport în luarea de decizii.*

² <http://www.zdg.md/social/fetele-si-femeile-cu-dizabilitati-au-si-ele-drepturi>

³ <http://protv.md/stiri/actualitate/un-psihiatru-din-balti-acuzat-ca-ar-fi-violat-19-paciente-una.html>